

AKCIJA

AMNESTY INTERNATIONAL

LETO 17, ŠTEVILKA 1, MAJ 2020

Če zdravstveno osebje ni zaščiteno,

ČLOVEKOVE PRAVICE V ČASU KORONAVIRUSA: NA VARNI RAZDALJI, A ZDRUŽENI!

PRILOGI:

LETNO POROČILO O DELU V 2019

PLAKAT NAŠ PLANET, NAŠE PRAVICE

www.amnesty.si

AmnestySlovenia

Amnesty Slovenije

AmnestySlovenia

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

- 03 AKCIJI NA POT
NIKOLI VEČ!
- 04 AKTUALNIK
POD ŽAROMETOM

06 **ČLOVEKOVE PRAVICE V ČASU
KORONAVIRUSA: NA VARNI RAZDALJI, A
ZDRUŽENI!**

10 **DOSTOP DO VODE: SODBA EVROPSKEGA
SODIŠČA RAZOČARALA**

12 **V EVROPI SE KRIMINALIZIRA SOLIDARNOST**

ŠOLA ČLOVEKOVIH PRAVIC

- 13 KAKO LAHKO V ŠOLI ODPIRATE »OČI IN UM«?
- 14 MULTIPLIKATORKA STAŠA BENKO: »VELIKO MI POMENI, DA POGLEDAM IZVEN SVOJEGA MEHURČKA ...
K TEMU SPODBUJAM TUDI MLADE«
- 16 LAMPEDUŠKA LISTINA MLADIH: »UPAMO SI ZAČENJATI SPREMEMBE!«
- VRTIMO SVET
- 17 ZDA: UMAKNITE OBTOŽBE ZOPER ASSANGA
- 18 REZANCI, PANDE IN CENZURA GLEDE KORONAVIRUSA: KREATIVNOST NA KITAJSKIH SOCIALNIH OMREŽJIH
V BOJU PROTI CENZURI
- 19 SMRTNA KAZEN V 2019
- AKTIVIZEM
- 20 MEDGENERACIJSKO DRUŽENJE OB MINEŠTRI V AJDOVŠČINI
- 21 MARIBORSKA SKUPINA MLADIH PRIPRAVLJA DVA FILMČKA
- 21 SPLETNI DOGODKI MLADIH, KI SPREMINJAJO SVET
- PISMA REŠUJEJO ŽIVLJENJA
- 22 PIŠEM ZA PRAVICE 2019 ZAKLJUČEN: A VABLJENI K UKREPANJU – NA SPLETU ALI NA PAPIRJU – ŠE NAPREJ
- 24 ZBOR ČLANOV AI SLOVENIJE 2020

SREDINA

LETNO POROČILO O DELU V 2019

NAŠ PLANET, NAŠE PRAVICE: VODIČ ČLOVEKOVIH PRAVIC V PODNEBNI KRIZI

Zaradi ohranjanja neodvisnosti in nepristranskosti za naše delo proti kršitvam človekovih pravic ne sprejemamo denarja od države. Državna sredstva sprejemamo le za posamezne projekte učenja človekovih pravic.

Akcija izhaja do 3-krat letno. Urednica: **Metka Naglič**. Oblikovna zasnova: **Marko Kadič**. DTP: **RumenaPika**.
Tisk: **Evrografis**. Naklada: **8000**. ISSN: 2232-3198
AI Slovenije, Dunajska 5, 1000 Ljubljana. Tel.: 01 426 93 77; faks: 01 426 93 65.
E-pošta: amnesty@amnesty.si Splet: www.amnesty.si TRR: 1010-0005-1940-973
Stališča avtorjev, objavljena v Akciji, niso nujno tudi stališča AI.

Občasno uporabimo žensko in moško obliko samostalnikov (in oblike glagolov), ločenih s podčrtajem: npr. begunke_ci. Vemo, da to ni slovnično pravilna oblika. Zanj se odločamo kot obliko podpore ženskam in transspolnim osebam, ki opozarjajo, da se v množinski moški obliki izgubi njihova identiteta ali pa se ne identificirajo s kakšnim od binarnih spolov.

NIKOLI VEČ!

Epidemije spremljajo človeštvo, vse odkar obstajajo oblike življenja v večjih skupnostih: črne koze naj bi se pojavljale že 10.000 let pred našim štetjem, kuga je v 14. stoletju pomorila od 30 do 70 odstotkov tedanjega evropskega prebivalstva, za špansko gripo je po koncu prve svetovne vojne zbolela tretjina svetovnega prebivalstva. Pa vendar nas zgodovinska dejstva niso psihološko pripravila na trenutno pandemijo; za časa naših življenj nekaj takega vendarle doživljamo prvič. To grožnjo zdravju nas samih in naših bližnjih preživljamo v skrbeh in strahu. Nove življenjske razmere v ukrepih izolacije, prekinitvi stikov z bližnjimi, v prevzemanju poučevanja otrok doma so povzročile številne stiske; izgube služb in dohodka pa dolgotrajne družinske in osebne krize.

In če so bile epidemije v zadnjih desetletjih zaradi razvoja antibiotikov in zdravstva nasploh bolje obvladane, je globalizacija življenja, dela in turizma vendarle ohranila tveganja za širitev bolezni. Po navedbah epidemiologov se večja epidemija – z okoli milijonom žrtev – pojavi na vsake 30 let. Zato vendarle težko razumemo nepripravljenost številnih držav na grožnjo virusne epidemije. Koronavirus nas je v številnih državah zajel brez zaščitne opreme, v Sloveniji s trideset let staro zakonodajo. Zaščitni ukrepi so globoko posegli v naše pravice in način življenja, in kot kaže v prvi polovici maja, so dosegli svoj namen in uspešno zajezili epidemijo v Sloveniji. Naša zahvala gre zdravstvenemu osebju in vsem ostalim v zdravstvenemu sistemu ter vsem, ki ste bili ključni, da je večina lahko ostala doma: v trgovinah, dostavi, infrastrukturi, odprtih javnih ustanovah, nenazadnje policiji; ter pedagoškemu kadru in vsem, ki skrbite za ranljive skupine.

Vsi posegi v pravice pa vendarle ne bodo služili zajezitvi epidemije in jih je vlada nedopustno zlorabila v tem občutljivem času. V okviru drugega protikoronskega zakona so postavljeni praktično nemogoči pogoji, ki bi jih okoljske nevladne organizacije morale izpolnjevati (za dve leti nazaj!) za sodelovanje v postopkih pridobivanja gradbenega dovoljenja, v katerih se presojuje tudi vplivi na okolje. Tako se bodo vsi gradbeni projekti naslednji dve leti lahko izvajali brez ustreznega nadzora javnosti nad zakonitostjo in okoljevarstveno ustreznostjo projektov; s tako ureditvijo Slovenija tudi krši Aarhuško konvencijo, Ustavo RS in direktive EU o presoji vplivov nekaterih javnih in zasebnih projektov na okolje.

Na drugem področju – izobraževanja – pa je vlada čez noč staršem podelila novo, sicer nenapisano zakonsko obvezo: poučevanje otrok. In to ne glede na časovno razpoložljivost, znanje ali tehnične zmožnosti. Šolanje na daljavo pri (vsaj) prvih dveh triadah ne more potekati v celoti samostojno in zgolj po pisnih navodilih in je angažiranje staršev nujno. V pričakovanju, da bo šlo zgolj za nekajtedenski ukrep, smo se vsi prilagodili po najboljših močeh in izkoristili več časa, ki smo ga lahko preživeli z otroki. Ob napovedih, da bo velik del staršev oddelal poučevanje do konca šolskega leta (kar bo več kot tretjino celega šolskega leta!) in da se utegnejo podobni ukrepi zaprtja ponoviti – ali ponavljati tudi v prihodnjih mesecih, pa usklajevanje vseh obveznosti za številne starše ne bo več izvedljivo in jih bo vodilo na rob izgorelosti. Najpomembnejše pa: otroke bo puščalo v izjemno neenakih pogojih, z učnega in socializacijskega vidika slabših od tistih v šoli. Če prištejemo še vse, ki živijo v neustreznih bivalnih razmerah, tudi brez vode in elektrike, pa je toliko bolj jasno, da šolanje na daljavo številne pušča za seboj.

Za mnoge od nas je to najbolj spremenljivo obdobje, kar ga poznamo. Zahteva ogromno prilagodljivosti, pa tudi državljanske budnosti, da se ne prilagodimo, kjer se ni treba in kjer se ne smemo. Okoljske organizacije so tako omejevanje možnosti varovanja okolja dale v ustavno presojo. In tisoči po Sloveniji smo si pravico do protestov – v upoštevanju varnostnih ukrepov – ohranili sami in pokazali, da je neodtujljiva, in še posebej pomembna in nujna, tudi v času krize.

Sredi pomladi, ko se vsi deli družbe že pripravljajo na ponovne vale okužb in ko bodoče epidemije niso več stvar katastrofičnih filmov in znanstvene fantastike, ampak zgolj vprašanje časa, moramo od oblasti tudi zahtevati, naj nas »Nikoli več!« nobena epidemija ne zaloti nepripravljene, brez zaščitne opreme in brez ukrepov, ki bodo kar najbolje združevali tako potrebe po njeni zajezitvi kot tudi potrebe posameznikov in družbe.

Nataša Posel, direktorica

Foto: Katja Goljat

Za mnoge od nas je to najbolj spremenljivo obdobje, kar ga poznamo. Zahteva ogromno prilagodljivosti, pa tudi državljanske budnosti, da se ne prilagodimo, kjer se ni treba in kjer se ne smemo.

Odločitev naše žirije na Festivalu dokumentarnega filma v sestavi Tina Plahutnik, Maryse Hendrix in Rok Biček bo znana jeseni.

Foto: Jure Eržen

Upam, da bodo ljudje končno spoznali, da je le ena rasa – človeška rasa – in da ji pripadamo vsi.

Margaret Atwood,
pisateljica in okoljska aktivistka

Sporočilo s tem upanjem slavne pisateljice smo na Poti ob žici postavili leta 2017. Letos bi nas na tem velikem dogodku v Ljubljani našli že osmič, a je bila prireditev zaradi koronavirusa odpovedana.

NOČI KNJIGE
svetovni dan knjige
nocknjige.si | booknight.net

Pridružite se nam v **NOČI KNJIGE** in berite skupaj z nami knjigo **PRIKLENJEN SLON** priljubljenega argentinskega pisatelja Jorga Bucayja.

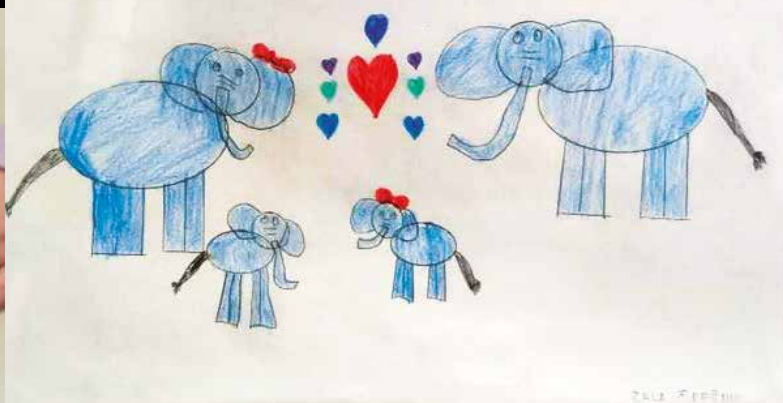

Vsako leto predlagamo šolam v branje knjigo, ob tem pa pripravimo tudi spremljevalno gradivo, s pomočjo katerega lahko v knjigi obravnavano tematiko osmisлите z vidika človekovih pravic. Sodelujoče šole prejmejo tudi brezplačen izvod knjige.

Za narisane slončka, s katerim smo vabili k branju z nami na Noči knjige, se lepo zahvaljujemo Viti.

Šolam smo za 8. marec, dan žensk, predlagali, da zgibajo cvetove za mlado Yasaman Aryani iz Irana, ki je zaprta, ker je protestirala proti temu, da morajo ženske v Iranu v javnosti nositi naglavno ruto. Zanj smo pisali tudi v okviru Pišem za pravice 2019. Za ustvarjanje so se javili na OŠ Franceta Prešerna Kranj (levo in spodaj), OŠ Fram (desno) in OŠ Milojke Štrukelj Nova Gorica.

Slon se naj poškrbna igrati in igrati, ker ga lahko čisto lepše življenje.

Tako je na Noči knjige ustvarjala Zala Črešnik, 3. razred, OŠ Brezno-Podvelka.

LETOŠNJI ZBOR ČLANOV AIS BO JESENI

Sporočilo **Sabine Živec**,
predsednice AI Slovenije:

Pozdravljeni,

s to številko Akcije bi morali prejeti tudi vabilo na naš vsakoletni zbor članov. Določili smo že datum, začeli potrjevati gradiva, revija s sklicem je bila že pripravljena na tisk, potem pa se je zgodil koronavirus. V nekaj tednih se je naše življenje obrnilo na glavo in prihodnost je naenkrat postala polna neznank.

V upanju, da bodo razmere omogočale sklic zbora članov le kakšen mesec kasneje kot običajno, je izvršni odbor kar se da dolgo odlašal s končno odločitvijo, vendar v trenutku njenega sprejemanja nismo imeli informacij, ki bi takšen optimizem upravičevale. Na koncu smo presodili, da je glede na okoliščine najbolj smiselno letošnji zbor članov predstaviti na jesen, ko se, upam, vidimo v čim večjem številu. Do takrat pa ostanite zdravi.

ŠOLA ČLOVEKOVIH PRAVIC V ČASU EPIDEMIJE

To, da so šole čez noč morale zapreti vrata, je spravilo v stisko marsikaterega starša, velik izziv pa je bil tudi za učitelje, ki so morali prilagoditi načine dela in zelo povečati število komunikacij. Veseli nas, da smo več kot 1100 pedagoškim delavcem, ki prejema naš novičnik, bili pri tem v pomoč tudi mi s spletno stranjo naše Šole človekovih pravic, kjer so objavljeni priročniki, samostojne projekcije, didaktični kratki filmi, povezave na spletne tečaje, vsebinske informacije in predlogi za izvedbo aktivnosti (sola.amnesty.si). Podatki o odpiranju novičnika so nam pokazali, da so ta gradiva res prišla zelo prav!

Predlagamo pisanje solidarnostnih sporočil starejšim

Našo mrežo učiteljev smo tudi pozvali, naj svoje učence spodbudijo k temu, da stanovalcem domov za starejše s

pismom ali kartico ali z risbico pošljejo sporočila in lepe želje. Naš predlog je podprla direktorica Deos Centra starejših Trnovo Tinkara Godec: »Zelo pozdravljam vsako pobudo, ki bo našim stanovalkam in stanovalcem dala vedeti, da še kdo misli nanje in da v tem zares težkem položaju niso sami. Sami naredimo vse, kar je v naši moči, da se naši starostniki počutijo karseda dobro, vendar pa bo vsako sporočilo zanje izjemno dobrodošlo.«

Otroci 4. a razreda Osnovne šole Trnovo so se odzvali tako, da so narisali svoje najljubše literarne junake in stanovalcem domov tako sporočili, da mislijo nanje. Risbe so poslali v omenjeni trnovski center in v Dom upokojencev Postojna. Nekateri stanovalci so odgovorili s pošiljanjem svojih risb, otrokom pa so se zahvalili še s petjem Kekčeve pesmi.

Iz postojnskega doma je gospa Anita Tomšič trnovskim šolarjem sporočila, da so bili »stanovalci izredno veseli izdelkov in predvsem pozornosti,« ker so se spomnili na starejše ljudi, ki so bili brez obiskov v domu, brez stikov s svojimi bližnjimi. »Lepo smo se imeli ob druženju in spominih na pravljice, pripovedke, ki so jih stanovalci, ko so bili še doma, pripovedovali svojim otrokom, vnukom, pravnukom. Iz srca vam in učencem iskrena hvala, dotaknili ste se naših src in tudi vam želimo vse dobro.«

USPOSABLJANJE ZA UČITELJE PRESTAVLJENO

Marca smo v okviru izobraževalnega projekta Start the Change načrtovali usposabljanje za pedagoški kader z naslovom »Potencial za spremembe – globalno učenje in človekove pravice«, ki pa smo ga morali zaradi koronavirusa odpovedati. Izpeljali ga bomo v nadomestnem terminu, ko bodo z nami ravnatelj Zavoda za vzgojo in izobraževanje v Logatcu Borut Marolt, televizijska novinarka in urednica Jelena Aščič ter doktor antropologije in pronicljiv avtor Miha Mazzini.

DFD LETOS JESENI

Tudi letošnji Festival dokumentarnega filma, na katerem bo naša žirija že dvanaestič razglasila najboljši

dokumentarni film na temo človekovih pravic, je bilo treba zaradi koronavirusa prestaviti z običajnega marčevskega termina. Predvidoma bo izpeljan jeseni.

Takrat bo znano, za katerega se je odločila naša žirija: Rok Biček, Tina Plahutnik in Maryse Hendrix. Biček je uspešni slovenski režiser in letošnji prejemnik nagrade Prešernovega sklada za film Družina. Učiteljica Tina Plahutnik sodeluje z našo Šolo človekovih pravic, Maryse Hendrix pa v belgijski Amnesty izvaja projekte povezovanja človekovih pravic in umetnosti. Več na spletni strani festivala, ki ga organizira Cankarjev dom: www.fdf.si.

NA NOČI KNJIGE LETOS PRIKLENJEN SLON

Že sedmič smo letos sodelovali na Noči knjige, katere nosilca sta Društvo festival Sanje in Založba Sanje, prireditev pa ima številne soorganizatorje, med njimi tudi nas. Dogodki so potekali »na daljavo« na spletu: z nami je bralo 23 osnovnih šol, Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Kamnik, Srednja šola Slovenska Bistrica in Knjižnica Šmartno ob Paki.

Na naš predlog so brali knjigo Priklenjen slon argentinskega pisatelja Jorga Bucayja. Sodelujočim šolam smo knjigo podarili, pripravili pa smo tudi predlog spremljevalnih aktivnosti. Več in fotografije najdete tu: sola.amnesty.si/noc-knjige.

Prisrčna hvala založbi Mladinska

knjiga, ki je za šole, ki sodelujejo z nami, brezplačno omogočila uporabo avdio posnetka z besedilom knjige. Odzvali so se hitro in učinkovito ter s tem otrokom tudi v časih, ko so bile šole zaprte, omogočili sodelovanje na tej krasni prireditvi, ki slavi knjige in branje.

KADROVSKE SPREMEMBE

Novim izzivom naproti je odšel Samo Selimovič, ki je preteklih nekaj let v slovenski Amnesty delal na področju učenja človekovih pravic, nazadnje kot mladinski delavec. Vso srečo!

ZA VEČ NOVIC POJDI NA
www.amnesty.si

ČLOVEKOVE PRAVICE V ČASU KORONAVIRUSA NA VARNI RAZDALJI, A ZDRUŽENI!

PANDEMIJA COVID-19 JE NEZNANSKO VPLIVALA NA NAŠA ŽIVLJENJA, ZELO TUDI Z VIDIKA ČLOVEKOVIH PRAVIC.

Nejevera je bil odziv, ki smo ga večinoma izražali, ko se je naš svet zaradi nevarnosti koronavirusa skoraj čez noč povsem spremenil. Pa strah – najprej za zdravje in življenje nas samih in bližnjih, zatem za naše gmotno preživetje, nenazadnje pa tudi pred sprejemanjem ukrepov, ki bi lahko bili nesorazmerni in s tem neupravičeni.

V Amnesty International poudarjamo, da morajo biti v takih situacijah človekove pravice v središču odzivanja oblasti. Preverjanje tega je v zadnjih tednih za nas postalo osrednjega pomena, tako po svetu kot v Sloveniji.

SKRB ZA (JAVNO) ZDRAVJE

Na prvem mestu soočanja s koronavirusom sta razumljivo **pravici do zdravja in življenja**. Pri tem ne gre le za posamezne ljudi, ampak za celotno družbo: treba je zaščititi javno zdravje. Oblasti morajo zagotavljati učinkovit dostop do zdravstvene oskrbe, vključno s tem, da poskrbijo za dovolj zdravstvenih pripomočkov, ki se potrebujejo, in za ustrezno zaščitno opremo za zdravstveno osebje.

Pomembno je, da se poskrbi za **ranljive skupine**. V aktualni pandemiji so to **starejši**, pa tudi ljudje s kroničnimi boleznimi, brezdomci Žal so se v Sloveniji nekateri domovi za starejše izkazali za središče okužb. Skupnost socialnih zavodov Slovenije, ki povezuje domove, opozarja, da domovi niso kadrovsko in tehnično opremljeni za skrb za obolele. Njihovim **pozivom vladi za nujno ukrepanje** glede tega smo se pridružili tudi mi.

ZAKONITI, NUJNI, SORAZMERNI, NAJMANJ RESTRIKTIVNO MOŽNI, ČASOVNO ZAMEJENI UKREPI

Ne gre pa le za vprašanje zdravja. Sprejemanje ukrepov za ureditev razmer ima lahko pozitivne in negativne posledice tudi na drugih področjih. Oblasti so dolžne poskrbeti za socialno varnost ljudi, ki so zaradi epidemije prizadeti, ne glede na njihov status, ter pri tem upoštevati ranljive skupine.

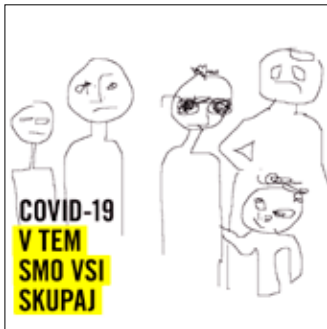
Slovenska vlada se je tega lotila z zakoni in odloki; do maja je sprejela dva zakonska sklopa (za pomoč ljudem kot posameznikom, organizacijam in gospodarstvu). Sprejem ukrepov za zagotavljanje ustreznega življenjskega standarda in socialne varnosti smo pozdravili, hkrati pa **vlado pozvali**, naj tudi kasneje poskrbi za tiste skupine, ki so morebiti »izpadle«. Situacija je sicer zelo razgalila, kako veliko ljudi je v prekarnih oblikah zaposlitve in z okrnjenimi delavskimi pravicami.

Vlada je sprejela tudi vrsto odlokov, ki so vodili v »zaprtje« – šol, javnih ustanov, prostega gibanja ... Pri tem se je pomembno zavedati, da gre pri takem omejevanju za dopustne korake, saj gre za zaščito javnega zdravja – a to ni »bianco« ček za oblasti! Sprejeti ukrepi morajo biti zakoniti, časovno zamejeni, sorazmerni in najmanj restriktivni možni (to pomeni, da se sprejme tak ukrep, ki že zadosti namenu, ne pa enkrat ali dvakrat strožji). Pri tem **gre za varovanje vladavine prava in zaščite človekovih pravic**. Taka »izredna«

PANDEMIJA – GLOBALNI IZZIVI ČLOVEKOVIH PRAVIC

Amnesty International po celem svetu spremlja ukrepe in njihove posledice za človekove pravice. Med drugim tudi z analizo digitalnih virov. V razmerah »zaprtja« družbe se je še posebej izkazala vrednost našega »Citizen Evidence Lab«, ki je namenjen uporabi digitalnih virov za moderno raziskovanje človekovih pravic (npr. analiza video posnetkov, satelitskih posnetkov). V zadnjih mesecih so uspeli razkriti številne kršitve, vključno z uboji, uporabo prekomerne sile, poniževanjem ljudi (zaradi domnevnega neupoštevanja pravil za zaježitev koronavirusa) ter oportunističnimi ukrepi vlad, namenjenih širitvi pooblastil pod pretvezo boja proti pandemiji.

Vsebinske primere si v angleščini lahko preberete na spletu (citizenevidence.org/2020/05/01/osint-covid-19-pandemic). Med drugim, npr., o tem, kako so s pomočjo analize video posnetkov, ki so jih delili ljudje, predstavili kritično situacijo v ekvadorskem mestu Guayaquil. Tam so se v aprilu trupla puščala celo na ulicah, zdravstvene ustanove so bile zasute ...

ISKRENA HVALA:

- Vsem, ki delate za zagotavljanje zdravja (zdravstveno osebje, vsi, ki skrbite za reševalne prevoze, logistično in drugo podporo, zaposleni v lekarnah ...).
- Vsem, ki delate v trgovinah, dostavi, infrastrukturi, odprtih javnih ustanovah, nenazadnje policiji.
- Pedagoškemu kadru, ki je moral povsem spremeniti način dela.
- NVO: od prevoza in razdeljevanja hrane ranljivim skupinam do nudenja pomoči žrtvam nasilja.

POTREBUJETE POMOČ ZARADI NASILJA V INTIMNEM ODNOSU? POKLIČITE & PIŠITE:

DRUŠTVO SOS: 080 11 55
(Vsak dan od 12. do 18. ure.)
ali **031 699 333** ali
drustvo-sos@drustvo-sos.si.

**DRUŠTVO ZA NENASILNO
KOMUNIKACIJO: 031 770 120**
(do konca izrednih razmer 24 ur
na dan, vsak dan).

situacija se namreč ne sme izkoristiti za to, da bi oblasti pod pretvezo boja proti pandemiji uzakonile rešitve, ki še za čas po njenem koncu nižajo raven človekovih pravic.

Ta načela, zlasti sorazmernost in časovno omejenost, je, npr., upoštevalo slovensko ustavno sodišče, ko je presojalo vladni odlok o začasni splošni prepovedi gibanja in zbiranja ljudi na javnih mestih in površinah v Sloveniji ter prepovedi gibanja izven občin. Vladi je naložilo, da mora redno (periodično) presojati o tem, ali je taka prepoved še upravičena.

Razumljivo je, da nas razmere skrbijo, celo spravljajo v stres. Večina nas je zdaj še bolj »prilepljenih« na ekrane in preplavljenih z informacijami. Izkusimo lahko posredno travmo, ko lahko sami občutimo čustveni odziv na to, kar vidimo na ekranih, čeprav se tisto ne dogaja neposredno nam. Nekaj nasvetov, kaj storiti v takem primeru, najdete na www.amnesty.si/zascita-pred-travmo.

Foto: Tanja Ristič

Eva Štangelj je klicala starejše člane.

POKLICALI SMO STAREJŠE ČLANE

Številne med vami je v aprilu poklicala Eva Štangelj, koordinatorka projekta zbiranja sredstev Od vrat do vrat v Ljubljani, ki smo ga zaradi protikoronskih ukrepov začasno prekinili. Izolacija zaradi koronavirusa je zlasti prizadela starejše ljudi, ki niso več delovno aktivni in ki niso mogli sprejemati obiskov. Vedeli smo, da so številni osamljeni, pa smo želeli ponuditi vsaj malo opore. Eva, ki je sicer po izobrazbi psihologinja, je zavrtela telefon več kot 600 ljudi, oglasilo se vas je približno tri četrtine.

O pogovorih je povedala: »Zelo me je razveselila hvaležnost ljudi, ker smo jim pokazali, da tudi v težkih trenutkih niso sami. Odzivi so bili različni, po večini pozitivni. Od hujših stisk do krajših pogovorov o ukrepih, prilagojenemu načinu življenja, do tistih, ki ste ohranili pozitivnost ter humor in na ta način tudi meni polepšali dan.«

Zvesta podpora naših podpornikov je za nas neprecenljiva; nekateri ste zato prejeli tudi klic, v katerem smo se vam preprosto zahvalili, ker še naprej omogočate naše delo. Hvala vam!

Mimogrede, preko našega šolskega novičnika pa smo šole pozvali, naj njihovi učenci stanovalcem domov za starejše pošljejo kako risbico ali sporočilo. O tem si preberite na strani 5.

RANLIVE SKUPINE V ŠE SLABŠEM POLOŽAJU

Ukrepe, s katerimi smo ustavili vso nenujno delovanje družbe, smo upoštevali za skupno dobro. Umaknili smo se v svoja gospodinjstva in (če smo lahko) delali od doma, skrbeli za in poučevali svoje otroke. To smo naredili, ker nas je skrbelo za starejše ljudi in za zdravstveno osebje, že v normalnih razmerah zelo obremenjeno, kaj šele v epidemiji.

A nekateri so se težje prilagodili kot drugi – ali pa se je že tako težka situacija še zaostila. Recimo slogan »ostani doma« je prazen za **brezdomce**. Tudi zanje smo se v Amnesty zavzeli že takoj v začetku epidemije in **v dopisu Skupnosti občin Slovenije in vsem mestnim občinam** podprli pozive nevladnih organizacij (NVO), ki skrbijo zanje. Šlo je predvsem za dostop do vode, nastanitve, tudi za potrebe izolacije.

Ženske in otroci, **žrtve nasilja v družini oz. intimnopartnerskih odnosih**, so druga skupina, ki je zaradi ukrepov v strašljivem položaju: zaprti v stanovanju s povzročiteljem nasilja, ki je lahko zaradi situacije še bolj nevaren, brez možnosti umika ali telefonskega pogovora na samem. **V naših pozivih vladi** smo posebej izpostavili, da je treba podpreti NVO, ki nudijo »življenjsko linijo« za preživete nasilja. (V okvirčku poiščite telefonske številke, če potrebujete pomoč).

KAJ PA LJUDJE BREZ DOSTOPA DO VODE?

Zdaj bomo pa res vsi vedeli, da si je treba umivati roke, kajne? Infektologi poudarjajo, kako je to eden najbolj osnovnih in nujnih ukrepov, s katerim se lahko zaščitimo. Kaj pa, če nimamo dostopa do vode, kot je nimajo **številne romske družine na JV države**? Vse pristojne smo že od začetka pozivali, da so ti ljudje v povečani nevarnosti okužbe – s tem pa tudi širša skupnost. A ni zaleglo, četudi so ministrstva, Civilna zaščita in lokalne skupnosti uradno pojasnjevale, da mislijo tudi na ta izziv. Država je po našem vedenju uredila le eno cisterno za dostop do vode družini, ki živi dobesedno v gozdu v Črnomlju. Za celotno naselje z okoli 80 ljudmi v Goriči vasi v Ribnici pa so ponudili le eno 1000-litrsko cisterno, a je dogovor zaradi nesoglasij in nekomunikacije oblasti z Romi propadel.

Med vsemi našimi dopisi je neodgovorjeno ostalo le **naše pismo šolski ministrici**, v katerem smo jo med drugim opozorili na dejstvo, da je za veliko romskih otrok praktično nemogoče zagotavljati izobraževanje na domu. Neizobraženi starši, brez elektrike, brez računalnikov, kaj šele, da bi imeli tiskalnice ... V nekaterih okoljih so šole in prostovoljci

zagotovili romskim učencem in staršem vso podporo, v drugih pa se ni zgodilo popolnoma nič. Slab gmotni položaj družin, romskih ali večinske skupnosti, tudi sicer vzbuja skrb glede zagotavljanja enakosti pri organiziranju šolanja na domu.

REŠITVE MORAJO BITI STROKOVNO PODKOVANE

Čeprav je treba v epidemioloških razmerah pogosto hiteti (ali pa prav zato!), je izjemnega pomena, da so pri snovanju ukrepov vključena in upoštevana strokovna mnenja, vključno z relevantnimi NVO. Pri zagotavljanju pravic do zdravja gre za zdravstveno stroko, pri presojanju sprejetih ukrepov pa tudi za organizacije in ustanove, ki se spoznamo na človekove pravice. Neprimerno je bilo, da se vlada ni posvetovala niti z uradom varuha človekovih pravic niti z uradom informacijskega pooblaščenca, ko je na dokaj nenavadno mesto, to je v prvi protikoronski zakon, vključila določbe glede povečanih policijskih pooblastil za zamejevanje širjenja okužb. Namesto da bi vnaprej pripravila strokovno podkovanе rešitve, je v državni zbor poslala predlog, ki je imel pomanjkljivosti z vidika človekovih pravic.

Vlado smo v Amnesty v našem obširnem dopisu, v katerem smo konkretizirali zahteve na 11 tematskih sklopih, pozvali, naj v snovanje ukrepov vključi relevantne organizacije in ljudi, med njimi NVO, stanovske organizacije ter institucije in organizacije za varstvo človekovih pravic. Eden od preizkusov upoštevanja tega poziva bo tudi napovedano uvajanje aplikacij za sledenje v primeru okuženosti. Tehnološke rešitve so lahko ustrezna pomoč pri učinkoviti zaščiti javnega zdravja, a morajo biti take, da zadostijo vrsti visoko postavljenih kriterijev, namenjenih temu, da se legitimno zagotavljanje zdravja ne zlorabi za druge namene.

DOSTOP DO INFORMACIJ, VLOGA MEDIJEV IN ŽVIŽGAČEV

V tako občutljivem času, kot je obdobje epidemije, je nujno, da oblast zagotavlja dostop do aktualnih, jasnih, dostopnih, pravočasnih in vsebinsko smiselnih informacij o virusu. Pravočasno in vnaprej mora tudi opozoriti na možne prihodnje posledice in ukrepe, vključno glede dostopa do storitev in možnih motenj.

Pomembno vlogo pri tem imajo mediji, ki so za večino osnovni kanal do ustreznih podatkov. Običajni ljudje namreč ne zmoremo spremljati neposredno vseh virov informacij. Novinarji pa poskrbijo za to, da nas dosežejo relevantne informacije, na podlagi katerih se lahko odločamo glede različnih vidikov svojih življenj. Obenem novinarji opravljajo pomembno nadzorno funkcijo nad delovanjem vladajočih, neprecenljivo za transparentno delovanje oblasti in za zagotavljanje njihove odgovornosti. Na to smo opozorili tako predsednika vlade kot tudi pristojni parlamentarni odbor, ki je razpravljal o situaciji medijev v Sloveniji.

Izpostavimo še **raziskovalno novinarstvo**, ki pogosto javnosti pokaže teme, ki bi jih tisti, ki od njih profitirajo, raje zadržali zase. Velikokrat gre za vprašanje javnega interesa, ko gre za vsebine, o katerih ima javnost pravico biti obveščena (npr. zlorabe človekovih pravic, korupcija ...), da lahko terja odgovornost in popravilo škode. Eden v vrsti takih aktualnih novinarskih prispevkov zadnjega časa je bilo razkrivanje vloge politike v nabavah zaščitnih mask v oddajah Tarča na TV Slovenija.

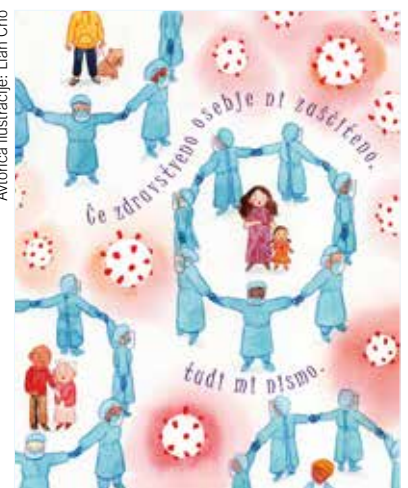
Novinarji v svojem raziskovanju, še posebej, če gre za občutljive tematike, ne smejo biti tarča neupravičenih kritik oblasti, strupenega govora in/ali kampanj blatenja. Le tako lahko, brez strahu glede posledic za svoje osebno ali poklicno življenje, opravljajo svojo pomembno nalogo: da razkrivajo objektivne in resnične informacije. Podobno velja tudi za žvižgače, ki usmerijo žaromet javnosti v nepravilnosti z namenom, da se te raziščejo in dokažejo (omenjeno poročanje v Tarči, npr., je sledilo razkritjem Ivana Galeta).

VEČ INFORMACIJ:

Na naši spletni strani najdete celovite informacije glede našega dela v času koronavirusa. Med drugim preverite www.amnesty.si/na-varni-razdalji-a-zdruzeni.html, kjer so povezave na vse naše pozive oblastem.

Z rumeno barvo pobarvani deli besedila označujejo, glede katerih tem smo z našimi zahtevami in opozorili pisali oblastem. Poleg naštetega smo se pridružili tudi drugim NVO v protestu vladi, ki je z drugim protikoronskim zakonom omejila sodelovanje okoljskih NVO v postopkih izdaje gradbenega dovoljenja.

Avtorica ilustracije: Lian Cho

Če zdravstveno osebje ni zaščiten, tudi mi nismo.

DOSTOP DO VODE SODBA EVROPSKEGA SODIŠČA RAZOČARALA

ŠEST LET SMO ČAKALI NA ODLOČITEV EVROPSKEGA SODIŠČA ZA ČLOVEKOVE PRAVICE GLEDE DVEH ROMSKIH DRUŽIN Z JUGOVZHODA DRŽAVE, KI STA NA TEM SODIŠČU ISKALI PRAVICO, KER NIMATA DOSTOPA DO VODE. MARCA JE ŽAL PRIŠLA NEGATIVNA ODLOČITEV: A S TEM BOJ ŠE NI KONČAN, SLEDI PRITOŽBA NA VELIKI SENAT SODIŠČA.

Sodišče glede dostopa do vode dejansko ni upoštevalo razmer, v katerih živita ti družini, pa tudi številne druge romske družine na jugovzhodu Slovenije, ki prebivajo v nelegalnih naseljih, brez vode in elektrike. Ujete so v začaran krog revščine, neizobraženosti, brez možnosti zaposlitve, odrinjene na rob ...

Sodišče je tako kot številni drugi v tej državi, od državnih do lokalnih oblasti, spregledalo, da je začetna pozicija otroka, rojenega v družino, ki živi v taki situaciji, enostavno nemogoča. Najbolj tragično to ponazarjajo podatki o smrtnosti, ki jih je objavil Nacionalni inštitut za javno zdravje. Umrljivost romskih dojenčkov je namreč kar štirikrat višja kot v ostali populaciji, umrljivost otrok od prvega do četrtega leta starosti pa kar sedemkrat višja od otrok enake starosti med neromskim prebivalstvom. Tudi kasneje v življenju so Romi slabšega zdravja, v povprečju pa živijo kar 22 let manj kot večinsko prebivalstvo (55 proti 77 let). Taka pričakovana življenjska doba je na ravni Nigerije, Sierra Leone in Čada: držav z veliko manj stabilnosti in sredstev kot v Sloveniji; Sierra Leone in Čad sodita med najbolj revne države na svetu.

Slaba situacija se nadaljuje v šoli. Še pred 15 leti smo imeli v šolstvu segregacijo romskih otrok, danes razpoložljivi podatki kažejo, da jih osnovnošolsko izobraževanje konča le 40 odstotkov – če izvzamemo urbana okolja in Pomurje, pa je ta odstotek še bistveno nižji. Tako na primer OŠ Bršljin iz Novega mesta javno trdi, da pri njih OŠ konča le en odstotek romskih otrok.

Gotovo ste že kdaj naleteli na »hecanje« slovenskih staršev, da s svojimi otroki »še enkrat delajo osnovno šolo«? Ali si predstavljate, kako lahko v šoli pomagajo romskim otrokom starši, ki imajo sami dokončanih le nekaj razredov OŠ? Ki so bili še v nekdanji Jugoslaviji, pa tudi v Sloveniji segregirani in ki v nekaterih primerih niti ne govorijo dobro slovensko, če je romščina njihova materinščina? Brez elektrike slovenščine ne morejo »pobrati« s televizije ali radia, nepismeni ne morejo brati knjig ali časopisov in odrinjeni na družbeni rob nimajo (veliko) stikov s slovenskim prebivalstvom.

In če k temu pripišemo še dejstvo, da brez vode težko skrbijo za higieno, si lahko predstavljamo, kako težko jim je zagotoviti že same pogoje za odhod v šolo. Posledično ostajajo številni Romi in Rominje neizobraženi in brez možnosti zaposlitve. In krog se z novo generacijo zavrti znova, ne trpijo pa le Romi – posledice čuti tudi večina.

Ne trdimo, da so vsi Romi v Sloveniji v tako slabem položaju. A zelo veliko jih je. Številni Romi na JV države so v tako slabi situaciji, da morajo že za končanje OŠ premagati za večino prebivalstva nepredstavljive ovire, vključno s tistimi, ki izvirajo iz življenja v samem naselju.

Umrljivost romskih dojenčkov je štirikrat višja kot v ostali populaciji, umrljivost otrok od prvega do četrtega leta starosti pa kar sedemkrat višja od otrok enake starosti med neromskim prebivalstvom.

Prezgodnje smrti so del romskih življenj v Sloveniji, živijo kar 22 let manj kot ostali prebivalci.

ZA KAJ JE ŠLO PRI TOŽBI NA ESČP?

»Priprave na pritožbo na veliki senat se začnejo takoj,« je po objavi sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) dejala **direktorica Amnesty Slovenije Nataša Posel**, ki je izrazila veliko razočaranje, ker sodišče ni ugotovilo zatrjevanih kršitev.

Družini sta pred ESČP zatrjevali kršitve prepovedi mučenja, nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja (3. člen) ter kršitev pravice do zasebnega in družinskega življenja (8. člen) Evropske konvencije o človekovih pravicah, saj v nelegalnih romskih naseljih nimata dostopa do osnovnih javnih storitev, kot so pitna voda in sanitarije. Zatrjevali sta tudi diskriminacijo.

Brane Hudorovič iz Goriče vasi, pritožnik v tem primeru, je ob sodbi izrazil globoko razočaranje, tako svoje kot celotne romske skupnosti. »V našem naselju je 25 šoloobveznih otrok, zelo težko je zagotoviti higieno zanje, čeprav se starši zelo trudijo. Še posebej težko je tistim, ki nimajo avta in niti ne morejo ponjo drugam, na primer na pokopališča.« **Ljubo Novak** iz Dobruške vasi pa je v imenu druge družine, ki se je pritožila, za nas še pred objavo sodbe dejal: »To ni nikakršno življenje.« Njegovo izjavo si lahko pogledate na našem kanalu YouTube (obiščite www.amnesty.si in desno zgoraj kliknite na ikono).

Zelo razočarana je tudi **odvetnica Nina Zidar Klemenčič**, ki je družini zastopala na sodišču. Dejala je: »Nad to sterilno sodbo smo razočarani. Povsem zanemarljivo je kontekst zgodovinske diskriminacije romske skupnosti. Osredotoča se na nekaj začasnih ukrepov države, ki niso predstavljal trajne rešitve; na primer omenja cisterne z vodo, ki je potem zmrzovala. Zaradi kredibilnosti Evropskega sodišča za človekove pravice upamo in verjamemo, da bo veliki senat, na katerega se bomo pritožili, zadevo pretehtal na novo in ugotovil, da zatrjevane kršitve obstajajo in da jih država mora odpraviti. Težko je verjeti, da bi vzdržal argument, da država ni dolžna poskrbeti za otroke iz ranljivih romskih skupnosti.«

To je res težko verjeti. Naj spomnimo, da je Komisar Sveta Evrope za človekove pravice (tudi ESČP deluje v okviru Sveta Evrope) leta 2017 v svojem poročilu razmere v slovenskih romskih naseljih na JV označil za »grozljive«.

OBLASTI MORAJO UKREPATI Z VSEH VIDIKOV

»Želimo si, da je naša država boljša. Treba je popraviti stare grehe, desetletja neukrepanja, zaradi katerih številni naši romski sodržavljanji živijo v človeka ne vrednih razmerah,« pa je izpostavil **Blaž Kovač, ki je s strani slovenske Amnesty skrbel za postopek** (podpora družinam, zbiranje in preverjanje informacij ...).

Pomembno se je zavedati, da lahko država ne glede na odločitev sodišča in ne glede na pritožbo na veliki senat takoj pristopi k reševanju razmer. Reševanju, ki ne bo koristilo le najbolj ranljivim pripadnikom romske skupnosti na JV države, ampak tudi večinski prebivalcem.

Zato v Amnesty še naprej pozivamo državo, naj se nemudoma loti vseh izzivov z nujno vključenostjo vseh resorjev, ki jih to zadeva: od lokalnih do državnih oblasti, od ministrstva za delo, družino in socialne zadeve preko policije do šolskega ministrstva. Dostop do vode in druge osnovne infrastrukture pa naj uredi takoj. Ne pozabimo: voda je v slovensko ustavo vpisana kot človekova pravica. In ne gre za to, da morajo imeti Romi vodo zastoj. Morajo pa imeti možnost dostopa do vode.

VEČ:

- Daljša verzija članka: www.amnesty.si/Romi-escp-clanek-Akcija.
- Poročilo Vzoredna življenja: Romom v Sloveniji nista zagotovljeni pravici do ustreznega bivališča in vode (na voljo na spletu: www.amnesty.si/romi).
- Vprašanja in odgovori o človekovi pravici do vode: www.amnesty.si/clovekova-pravica-do-vode-vprasanja-in-odgovori.html.

Foto: Borut Krajnc

Blaž Kovač iz slovenske Amnesty ob cisterni za vodo v Dobruški vasi – a v njej vode ni!
6. marec 2020.

Dostop do vode je človekova pravica. Vsi imamo pravico do zadostne količine varne in fizično ter cenovno dostopne vode za osebno in domačo uporabo. Voda je nujno potrebna za dostojanstveno življenje in zagotavljanje zdravja. Človekove pravice je dolžna zagotavljati država vsem svojim prebivalcem.

Na www.amnesty.si/Romi-escp-clanek-Akcija preberite, katera mednarodna telesa so – poleg slovenskega varuha človekovih pravic – že opozarjala Slovenijo na kršitve pravic Romov.

V EVROPI SE KRIMINALIZIRA SOLIDARNOST

V ZADNJIH LETIH SE JE V EVROPI SOČUTJE SPREMEMILO V KAZNIVO DEJANJE. POSAMEZNIKOM IN NEVLADNIM ORGANIZACIJAM, KI POMAGAJO BEGUNCEM, PROSILCEM ZA AZIL ALI MIGRANTOM, GROZIJO, JIH BLATIJO, USTRAHUJEJO, NADLEGUJEJO IN VLAČIJO PO SODIŠČIH, KJER JIM GROZI KAZEN ZGOLJ ZATO, KER SO POMAGALI LJUDEM V STISKI.

Marca smo v Amnesty International objavili poročilo, ki obravnava 8 evropskih držav (Hrvaška, Francija, Grčija, Italija, Malta, Španija, Švica in Združeno kraljestvo) in ki dokumentira, kako policija in tožilci zlorablajo že tako pomanjkljive zakone proti tihotapljenju in protiteroristične ukrepe ter z njimi ukrepajo proti zagovornikom človekovih pravic, ki pomagajo beguncem, iskalcem azila in migrantom. Čas policije, sodni viri in zakoni, ki so namenjeni preganjanju kriminalnih tihotapskih združb, se nepravilno uporabljajo proti tistim, ki pomagajo ljudem na begu.

V Amnesty International pozivamo EU in njene države članice, naj spremenijo nacionalne zakone in pravo EU o omogočanju nezakonitega vstopa, tranzita in bivanja tako, da v definicijo kaznivega dejanja vključijo materialno korist. Na ta način bi preprečili zlorabljanje zakonov za kaznovanje dejanj iz solidarnosti in človečnosti.

Številni primeri v našem poročilu se osredotočajo na obtožbe »omogočanje nezakonitega vstopa«, ki se uporabljajo proti posameznikom in nevladnim organizacijam (NVO) v zvezi s širokim naborom humanitarnih in solidarnih dejanj. Na primer, francoskemu gorskemu vodniku Pierru Mumberju so sodili zaradi »omogočanja nezakonitega vstopa« v Francijo, ker je štirim iskalcem azila iz zahodne Afrike ponudil topel čaj in oblačila. Po pritožbi je bil oproščen. Kot je dejal: »Ko vidiš izčrpanega človeka, ki ne more hoditi, mu ponudiš roko.«

NADLEGOVANJE NVO IN KRIMINALIZIRANJE REŠEVANJA NA MORJU

Tarče so tudi organizacije civilne družbe, ki jih nadlegujejo in se jih lotevajo z zlorabo kazenskega prava. Na Hrvaškem so NVO Are you Syrious in Center za mirovne študije nadlegovali, ustrahovali in kazensko preganjali za »omogočanje nezakonitega vstopa«, potem ko sta zabeležili in poročali, da je policija ljudi s prekomerno silo prisilno, brez ustreznih postopkov, vrnila z meje z Bosno in Hercegovino ter Srbijo.

Od avgusta 2017 so italijanske oblasti večkrat zasegle plovila NVO, zaradi česar je bilo za reševalne operacije na voljo manj čolnov, ob tem ko se je stopnja smrtnosti na morju v letih 2018 in 2019 povečala. Španske oblasti zlorablajo administrativne zakone, s čimer omejujejo reševalne aktivnosti ladij NVO, ki jim grozijo z globami do 901.000 EUR.

Zaradi glob in sodnih stroškov so zagovorniki človekovih pravic in NVO prisiljeni preusmeriti omejen čas in sredstva od humanitarnega dela, da se lahko branijo pred neutemeljenimi obtožbami; organizacije za reševanje na morju pa tudi, da dobijo nazaj svoje ladje.

Kaj se kriminalizira? Dajanje vode ljudem, ki prispejo na obalo. Dajanje hrane ali toplega čaja. Nudjenje zatočišča. Prevoz izčrpanih ljudi. Pomoč ljudem v gorah. Spremljanje otrok na policijsko postajo. Opozorjanje z lučmi avta. Informiranje ljudi o njihovih pravicah. Obveščanje obalne straže o ljudeh, ki se utapljajo na morju. Reševanje življenj na morju. Monitoring in poročanje o kršitvah človekovih pravic. Protestiranje proti vračanju ljudi v pripor in mučenje. Mirno demonstriranje. Ustavljanje poletov, s katerimi se ljudje deportirajo.

Foto: Amnesty Švica

73-letna Anni Lanz, ki že več kot tri desetletja ščiti pravice beguncev, je bila obsojena in oglobljena, ker je brezdomnega afganistanskega prosilca za azil z ozeblinami prepeljala preko italijanske meje v Švico. Anni je vedela, da si možki obupano želi priti do sestre v Švici in da je imel po smrti žene in otroka hude težave z duševnim zdravjem.

Več in povezava na poročilo

Punishing compassion: solidarity on trial in Fortress Europe (Kaznovanje sočutja: solidarnost na zatožni klopi v Trdnjavi Evropa):

www.amnesty.si/kriminalizacija-pomoci

KAKO LAHKO V ŠOLI ODPIRATE »OČI IN UM«?

IZOBRAŽEVANJE JE NAJMOČNEJŠE ORODJE, S KATERIM LAHKO SPREMENITE SVET, JE NEKOČ DEJAL NELSON MANDELA. TO ŠE ZLASTI VELJA ZA GLOBALNO UČENJE.

Zadnje čase je skoraj nemogoče ne naleteti na izraz »globalno učenje«. A kaj pravzaprav pomeni? Leta 2002 je bilo opredeljeno v Maastrichtski izjavi. Če definicijo razdelimo na »obvladljive« koščke, naj bi to učenje ljudem »odpiralo oči in um za resničnosti globaliziranega sveta« z namenom, da se jih »prebudi« in se doseže »pravičnejši svet, v katerem bi bilo več enakosti in človekovih pravic za vse.«

Nam se zdi to nujno potrebno prizadevanje, zato z veseljem pri tem podpiramo pedagoški kader. V okviru projekta Start the Change so učitelji, profesorice in mladinski delavci iz celotne Evrope staknili glave in na podlagi svojih bogatih izkušenj opredelili 8 korakov, s pomočjo katerih je to poučevanje čim boljše. Celotne smernice so na voljo tu: sola.amnesty.si/prirocniki.html; v nadaljevanju pa jih povzemamo zelo na kratko.

8 KORAKOV ZA POUČEVANJE SPREMOMB

1. Nastopati morate kot izvajalec aktivnosti, **ne v učiteljski vlogi**. Kaj to pomeni? Treba je ustvariti odprto, vključujoče in dovetno okolje za izobraževanje, v katerega bodo vsi vključeni enakovredno.
2. **Zaupajte mladim, dajte jim prostor in čas, da prispevajo svoje znanje in razumevanje.** Prosite jih za povratne informacije o tem, kako ocenjujejo aktivnosti, da bi še izboljšali proces izobraževanja.
3. Upoštevajte, da **so globalna vprašanja kompleksne teme**. Spodbujajte večdisciplinaren pristop, ki vključuje vso ali čim več šolskega osebja.
4. Aktivnosti naj bodo zastavljene v smeri nadgrajevanja vaših in kompetenc udeleženi. Delo zasnujte na izkušnjah iz resničnega sveta. **Spodbujajte kritično mišljenje** kot osnovno izhodišče. Podpirajte samoorganizacijo, prakse aktivnega državljanstva in trajno kreativno razmišljanje, ki vodi do novih idej.
5. **Iščite povezave!** Izobraževanje oblikujte s pomočjo mikro-makro pristopa: od lokalnega h globalnemu, od osebnega k skupnemu, od čustvenega k racionalnemu.
6. **Oblikujte učne teme, ki spodbujajo spremembe.** Glavni cilj učnega procesa naj bo navdihniti učence in učenke, jim omogočiti in v njih **spodbuditi željo, da začenejo in izvajajo spremembe**.
7. Izobraževanje oblikujte tako, da vključuje **aktivnosti in metodologije, ki spodbujajo radovednost in kreativnost**. Projekt naj ima uporabno vrednost.
8. **Povezujte se.** S sodelavci lahko dosežete še več!

POZOR!

- Vzemite si čas za razmislek o tem, kako nasloviti in upoštevati morebitne čustvene odzive in občutke mladih v vaši skupini, ko razpravljate o temah, ki so morda zanje občutljive.
- Spodbujajte udeležence k iskanju novih informacij, stališč in vidikov, da lahko okrepijo svoje znanje in razumevanje tem, ki jih preučujejo.
- Pomagajte udeležencem in jih spodbujajte, da sami začenejo spremembe in sodelujejo v njih.
- Končni cilj izobraževalnega procesa je uporaba pridobljenega znanja v resničnem življenju in informiranost mladih, da lahko postanejo pobudniki sprememb.

MULTIPLIKATORKA STAŠA BENKO

»VELIKO MI POMENI, DA POGLEDAM IZVEN SVOJEGA MEHURČKA ... K TEMU SPODBUJAM TUDI MLADE«

STAŠA BENKO JE PO POKLICU PROFESORICA FRANCOŠČINE IN ANGLEŠČINE. ŽE TRETJE LETO DELA NA PROGRAMU POPESTRIMO ŠOLO NA SREDNJI ŠOLI VENO PILON AJDOVŠČINA. S SLOVENSKO AMNESTY JE V ŠTUDENSKIH LETIH ZAČELA SODELOVATI KOT PROSTOVOLJKA, ZDAJ PA SE Z NAMI POVEZUJE V VLOGI UČITELJICE. UJELI SMO JO TIK PRED PORODNIŠKIM DOPUSTOM, KO SE PRIPRAVLJA NA NOVE IZZIVE ...

Kako se je začelo tvoje sodelovanje z Amnesty? Kaj ti najbolj paše pri sodelovanju z nami?

Ko sem bila še študentka, sem v enem novičniku zasledila, da Amnesty International Slovenije išče prostovoljca za tolmačenje iz francoščine v slovenščino. Prijavila sem se in se kmalu zatem udeležila konference na temo, ki mi je bila precej neznana. To je bil moj prvi neposredni stik z organizacijo. Tako sem spoznala Simono (*Podobnikar, vodjo programa učenja človekovih pravic*) in številne udeležence s celega sveta. Prevzel me je njihov duh, nekoliko uporniški, odprt, raziskovalen ... Polni so bili izkušenj in videlo se je, da po svetu hodijo z radovednimi in kritičnimi očmi, da si želijo sprememb. To mi je še danes pri ljudeh iz Amnesty najbolj všeč. Potem sem se udeležila usposabljanj. Ko sem se po nekaj letih bivanja na tujem doma zaposlila kot učiteljica, pa sem se spet povezala z Amnesty; mislim, da je bilo to v okviru projekta Pišem za pravice.

Kaj od tega, kar je na voljo skozi Šolo človekovih pravic, se ti zdi posebej koristno?

Najbolj praktična zadeva za splošno učiteljsko skupnost se mi zdi maraton pisanja pisem Pišem za pravice. Vse je tako lepo pripravljeno, gradivo je uporabno, lahko se ga izvaja pri različnih predmetih (sama sem ga pri angleščini, v sodelovanju s sodelavkami, ki so za akcijo). Dijaki pa tako ustvarjajo nekaj konkretnega, se seznanijo z resničnimi situacijami, se soočijo s problemi, za katere še niso slišali. Dobijo občutek, da lahko nekaj malega prispevajo k spremembi.

Potem pa so tu še razne delavnice, najbolj mi je ostala v spominu tista z baloni na temo migracij. Pa razna izobraževanja, vedno z zanimivimi gosti in temami.

Če bi morala izbrati najljubšo vašo aktivnost, pa je zame to kar cel projekt Start the Change. Od lanskega šolskega leta me je ta projekt zagotovo najbolj zaznamoval; priročnik, ki smo ga skupaj testirali in pilili, izobraževanja in učitelji, s katerimi sem se na njih povezala ...

Kaj ti pomenijo človekove pravice? Kaj se te posebej dotakne?

Človekove pravice so mi osnova za složnost in dobre odnose med ljudmi, za dobre in učinkovite sisteme. Pomembno je, da jih poznamo in se jih zavedamo, da opazimo, kdaj so kršene. Samo tako lahko ukrepamo. Veliko mi pomeni, da sem seznanjena z drugimi resničnostmi, da pogledam izven svojega mehurčka in da lahko k temu spodbujam tudi mlade.

Foto: Simona Podobnikar/AIS

Staša Benko

Staša na sestanku mladinske aktivistične skupine, ki deluje v okviru projekta Start the Change. Oktober 2018.

Na katere izzive s področja človekovih pravic naletiš pri svojem delu oz. v šolskem okolju?

Najbolj in največkrat me v svojem okolju prizadene nestrpnost, nesprejemanje. Ko je nekdo »drugačen«, ne ustreza normam, koliko ovir je pred takim človekom! Potem so tu takšne male krivice, ki ostanejo skrite: neenakost med spoloma, ki se nam zdi kar samoumevna, pa »nedolžne« rasne, verske, spolne mikroagresije, ki se v naši družbi tolerirajo. To ni prav.

Drugače pa se z dijaki v zadnjem času veliko pogovarjamo o okoljski nepravilnosti, vidim, da jih to obremenjuje, čeprav se najbrž ne jaz ne oni ne zavedamo v polni meri, kako resno je stanje.

Na vaši šoli je že drugo leto aktivna mladinska skupina, ali je zato pri vas kaj drugače? Se pozna na »duhu« šole, večji senzibilnosti za človekove pravice?

Seveda, to je ena res posebna skupina. Čeprav nas je malo, imamo kar velik doseg. Lani smo uspeli organizirati Špil za okolje, ki ga je obiskalo kar veliko mladih. Letos pa smo z vrstniki in starejšimi kuhali mineštro. Dijaki in učenci imajo res dobre ideje, podpira nas vodstvo šole in tako se ustvarijo dobri pogoji, da se duh pravičnosti in aktivizma lahko počasi širi po šolskih hodnikih, v učilnice in onkraj njih, pravzaprav na vse mesto.

Kako nasploh mladi razumejo človekove pravice – ali so radovedni v zvezi z njimi?

Mislím, da se mladi bolj kot z globalnimi problemi ukvarjajo s svojimi – šolskimi, medvrstniškimi, domačimi ... nasploh je odraščanje po mojem velik izziv. Kar pa ne pomeni, da ne opazijo krivic, ki se okrog njih dogajajo. Na to večkrat opozorijo, se tudi razjezijo, le ukrepati jim je včasih težko, ker se nočejo izpostavljati. Radi se o tem pogovarjajo, z malo spodbude in veliko organizacije pa tudi izvedejo kakšno super akcijo.

»Prevzel me je njihov duh, nekoliko uporniški, odprt, raziskovalen ... Polni so bili izkušenj in videlo se je, da po svetu hodijo z radovednimi in kritičnimi očmi, da si želijo sprememb. To mi je še danes pri ljudeh iz Amnesty najbolj všeč.«

TUDI VI DELATE Z MLADIMI, V ŠOLI ALI V OKVIRU KAKŠNE DRUGE DEJAVNOSTI?

Obiščite spletno stran naše Šole človekovih pravic in odkrili boste bogat vir informacij, med drugim se lahko prijavite tudi na prejemanje brezplačnega novice: sola.amnesty.si.

LAMPEDUŠKA LISTINA MLADIH

»UPAMO SI ZAČENJATI SPREMEMBE!«

SEPTEMBRA 2019 JE V OKVIRU IZOBRAŽEVALNEGA PROJEKTA START THE CHANGE, V KATEREM SODELUJEMO Z 12 EVROPSKIMI DRŽAVAMI, POTEKALO SREČANJE MLADIH NA LAMPEDUSI. OKROG 50 JIH JE BILO, MED NJIMI TRI NAŠE AKTIVISTKE, IN SPREJELI SO T. I. LAMPEDUŠKO LISTINO.

Kaj so videli na Lampedusi?

Kot so mladi zapisali v listini, se je njihova predstava o Lampedusi spremenila. Sestali so se z begunci: »Potovanje so sicer preživel, a nekateri so pri tem izgubili svojce. Nekateri še vedno ne vedo, kaj se je zgodilo njihovim otrokom. Slišali smo, kaj pomeni biti begunec v Evropi in kaj pomeni pobegniti iz svoje države. Begunci so ljudje – ne številke.«

Spoznali so organizacije in ljudi, vključno s prebivalci Lampeduse, ki jim skušajo pomagati: »Prisluhnili smo ribiču, ki nam je s preprostimi besedami povedal, da je vsako življenje dragoceno in ga je treba rešiti, hkrati pa se moramo spomniti tudi tistih, ki so med iskanjem poti do boljšega življenja svoje življenje izgubili.«

Kar so videli in slišali na Lampedusi, je mlade preplavilo s številnimi občutki, tudi z žalostjo in s strahom, a hkrati so dobili motivacijo za nadaljnjo delo doma, v svojih skupnostih. »Začutili smo, da nismo sami. Zajel nas je občutek povezanosti in želimo nadaljevati z bojem za boljšo prihodnost.«

Kaj v listini opredeljujejo kot svoje naloge?

Zlasti želijo ozaveščati! O realnosti na Lampedusi in o vzrokih za migracije, med katerimi so revščina, neenakost, podnebne spremembe, izkoriščanje naravnih virov, pomanjkanje dostopa do vode, korupcija in preganjanje. Ozaveščati želijo o posledicah potrošništva in materializma ter strukturni neenakosti, diskriminaciji in seksizmu. O širjenju sovražnega govora in lažnih novic.

Opozarjajo, da se je treba spopasti s strahom pred raznolikostjo, z neinformiranostjo in s predsodki. »V vsakodnevnih odnosih želimo že pri mladih spodbujati vrednote, kot so človekove pravice, enakost in dostojanstvo ter medčloveška prijaznost.«

Zakaj?

Ker se ti mladi dojemajo za aktiviste_aktivistke, ki si prizadevajo za boljši svet. Ker želijo vedeti, kaj se dogaja okoli njih, in skupaj rasti. Ker so jezni in žalostni; popraviti želijo škodo, ki so jo povzročili odrasli: onesnaženje, podnebne spremembe, revščina, neenakost ... Zato poskušajo spreminjati svoja življenja, tako da manj škodujejo planetu, drugim in sebi. In zato branijo človekove pravice in opozarjajo, da se ne ve, čigave pravice bodo naslednje, ki se jih bo rušilo. Dokazati želijo, da stigmatizacija ni prava pot; odpraviti želijo utvaro, da spremembe niso mogoče. »Upamo si začeti spremembe!«

In k čemu pozivajo vas?

»Verjemite, da imate moč začeti spremembe, tudi če gre za majhne korake,« vas nagovarjajo mladi v listini. In kaj svetujejo? Spoznajte begunce ali migrante v svoji skupnosti. Z družino in prijatelji skupaj ukrepajte za boljši svet. Išcite resnico – bodite radovedni in kritični. Izpostavite krivice in skupaj z drugimi išcite rešitve. Učite se o človekovih pravicah in s pridobljenimi znanji seznanjajte druge. Pridružite se kakšnemu obstoječemu gibanju za spremembe (npr. Amnesty, dodajmo mi). Poprosite kakšnega vplivneža ali vplivnico na socialnih omrežjih, naj podpre človekove pravice. Borite se za spreminjanje stališč, politik in zakonodaje ...

Tudi »naše« Zoja, Lucija in Andreja so prispevale k oblikovanju listine.

V listini so med drugim o sebi zapisali, da so mladi aktivisti, ki ne ostanejo tiho, če so priča krivici. Trdno verjamejo v človečnost, solidarnost, neodvisnost in trajnostni razvoj. »Smo pogumni in ni nas strah povzdigniti glas ter prevzeti pobudo. Mar nam je za svet, v katerem živimo, in počutimo se odgovorne za svoja dejanja.«

CELOTNA LAMPEDUŠKA LISTINA JE NA VOLJO NA SPLETNI STRANI sola.amnesty.si/lampeduska-listina.

ZDA

UMAKNITE OBTOŽBE ZOPER ASSANGA

NEPOPUSTLJIV PREGON JULIANA ASSANGA S STRANI AMERIŠKE VLADE ZARADI OBJAVE RAZKRITIH DOKUMENTOV, KI SO VKLJUČEVALI TUDI MOREBITNA VOJNA HUDODELSTVA, STORJENA S STRANI AMERIŠKE VOJSKE, PREDSTAVLJA PO MNENJU AMNESTY INTERNATIONAL TOTALEN NAPAD NA PRAVICO DO SVOBODE IZRAŽANJA.

ZDA zahtevajo izročitev Juliana Assanga, med drugim na podlagi obtožb vohunjenja. Obtožbe izhajajo neposredno iz objave razkritih dokumentov v okviru njegovega dela pri Wikileaksu in so po mnenju Amnesty zastrašujoč signal za ljudi, ki se ukvarjajo z novinarstvom in objavljanjem informacij.

Oblasti v ZDA pozivamo, naj obtožbe umaknejo; glede tega smo tudi sprožili globalno peticijo. Podpišete jo lahko na papirju (v okviru rubrike Pisma rešujejo življenja v tej reviji) ali na naši spletni strani: www.amnesty.si/assange-peticija. Prosimo tudi za njeno čim širšo delitev.

Če obtožbe ne bodo umaknjene, pa morajo oblasti Združenega kraljestva zagotoviti, da se Juliana Assanga ne izroči v ZDA, kjer bi bil v realni nevarnosti resnih kršitev človekovih pravic.

KAZNUJEJO GA ZARADI DELA ZA WIKILEAKS: GRE ZA OBIČAJNA DEJANJA PREISKOVALNEGA NOVINARSTVA

Amnesty International močno nasprotuje temu, da bi bil Assange bodisi izročen bodisi na kak drug način poslan v ZDA. Tam mu grozi realna nevarnost resnih kršitev človekovih pravic, vključno z morebitnimi pogoji pridržanja, ki bi predstavljali mučenje ali drugo slabo ravnanje (npr. dolgotrajno izolirano pridržanje). Dejstvo, da je bil tarča negativne javne kampanje najvišjih predstavnikov ZDA, spodkopava njegovo pravico do domneve nedolžnosti in ga postavlja v nevarnost nepoštenega sojenja.

To, da je Julian Assange v okviru svojega dela za Wikileaks objavil razkrite dokumente, se ne bi smelo kaznovati. Gre namreč za nekaj, kar pri opravljanju svojega dela redno izvajajo preiskovalni novinarji in novinarke. Pregon Assanga na podlagi teh obtožb bi lahko imel zastraševalni učinek na pravico do svobode izražanja, kar bi pripeljalo do samocenzure novinarjev, ki bi se bali kazenskega pregona. Ob tem bi ljudje ostajali v nevednosti glede dejstev in informacij, ki jih potrebujemo za to, da od svojih vlad terjamo odgovornost za napačna ravnanja.

Direktorica Nataša Posel na protestu v organizaciji Free Assange Slovenia in Protestivala ob začetku sodnega postopka. 24. februar 2020, Ljubljana.

NAŠA STROKOVNJAKINJA SPREMLJALA FEBRUARSKO ZASLIŠANJE

Zaslišanje glede izročitve v ZDA se je začelo 24. februarja. Spremljala ga je tudi Julia Hall, strokovnjakinja Amnesty International za človekove pravice v Evropi. Med drugim je po zaključku dejala: »Z zaskrbljenostjo smo slišali, kako je bil Julian Assange v zadnjih dneh podvržen pregledovanju, pri katerem se je moral sleči, naokrog pa so ga vodili vklenjenega. Oblasti zapore morajo zagotoviti, da se taki ukrepi izvajajo le, ko je to nujno potrebno in so sorazmerni. Amnesty International bo glede tega ukrepala pri oblasteh Združenega kraljestva, da se zagotovi, da se Assanga v zaporu Belmarsh ne zlorablja.«

Dodala je: »V zadnjih štirih dneh je Assanga večkrat skušal nasloviti sodišče, pri čemer je opozarjal, da ne sliši postopkov, da s svojimi odvetniki ni mogel komunicirati učinkovito ali jim dati napotkov, pa tudi, da se zaradi zdravil, ki jih jemlje, v varovanem mestu, kjer je bil, ni mogel osredotočiti. Skrbi nas, da bo ogrožena poštenost postopka, če se za majsko zaslišanje ne bo ustrezno ukrepalo, da se zagotovi njegovo učinkovito sodelovanje v postopkih.«

REZANCI, PANDE IN CENZURA GLEDE KORONAVIRUSA

KREATIVNOST NA KITAJSKIH SOCIALNIH OMREŽJIH V BOJU PROTI CENZURI

Da bi v celoti razumeli pogovore na kitajskih socialnih omrežjih, zgolj znanje kitajščine ne zadostuje. Kitajskim uporabnikom namreč ne preostaja drugega, kot da za razpravo o »občutljivih temah« izumljajo svoj lasten besednjak, s katerim se skušajo izogniti najbolj obširnemu spletnemu cenzorskemu sistemu na svetu.

Ta jezik se nenehno razvija, saj vlada med prepovedane nenehno dodaja nove teme in izraze. In ni boljšega primera te lingvistične igre mačke z mišjo med kitajskimi uporabniki socialnih omrežij in armadami spletnih cenzorjev v tej državi, kot je trenutna epidemija bolezni COVID-19.

IZBRUH KORONAVIRUSA JE SPROŽIL NOV VAL CENZURIRANJA

To, kako se je kitajska vlada lotila izbruha novega koronavirusa, vključno z začetnim prikrivanjem epidemije in omejevanjem informacij, ki so očitno v javnem interesu, je sprožilo kritike. V odzivu na val spletnega kritiziranja je postala »občutljiva« cela serija novih izrazov.

Januarja so se uporabniki kitajskega socialnega omrežja Weibo pritožili, da se je omejevalo besedi »Wuhan« in »Hubei« – območji, kjer se je epidemija začela. Le majhen del uporabnikov je lahko videl zapise, ki so vsebovali ti dve besedi; kritika oblasti na teh območjih se je zatirala.

Na neki drugi popularni platformi, WeChat, so sistematično cenzurirali kombinacije, kot so »Ši Džinping gre v Wuhan« in »Wuhan + CCP + kriza + Peking«, kot je potrdilo nedavno poročilo raziskovalne ekipe Citizen Lab.

Uporabniki so začeli kot nadomestna izraza za Wuhan in Hubei uporabljati »wh« in »hb«. To je precej preprosto. A postane bolj zapleteno!

Ker se je postavljalo pod vprašaj kitajski Rdeči križ in njegovo sposobnost razdeljevanja potrebščin, so uporabniki predvidevali, da se bo cenzuriralo izraz »Rdeči križ« in so ga začeli nadomeščati z »rdeča deset« (kitajski znak za deset »十 Shi« spominja na križ). Ko so ljudje začeli sumiti v napačno ravnanje Rdečega križa z življenjskimi potrebščinami, je zaokrožil ključnik »potrebščine se rdečijo«.

Drug primer je uporaba »F4«. To je bil sprva tajvanski deški bend, ki je bil v regiji popularen na začetku tega stoletja, zdaj pa se nanaša na štiri regionalne politike: guvernerja province Hubei, sekretarja odbora Komunistične stranke v tej provinci,

»Guobao« (nacionalni zaklad) ali podoba pande predstavlja urad za notranjo varnost.

župana Wuhana in partijskega sekretarja v Wuhanu. Številni menijo, da je ta četverica odgovorna za množičen izbruh.

Nedolžno zveneči stavki imajo lahko globlji pomen, kot na primer izvlečki iz policijske izjave dr. Lija Wenlianga, ki jo je moral podati uradu za javno varnost in je pricurjla v javnost. Gre za zdravnika, ki je decembra opozoril na izbruh virusa.

»Lahko to naredite,« piše v policijski izjavi s 3. januarja, kar se nanaša na zahtevo policije, da »preneha z nezakonitimi aktivnostmi«, povezanimi z virusom. »Lahko,« potrdi on. »Ali razumete,« se nadaljuje. »Razumem,« odgovori Li.

Uporabniki na socialnih omrežjih so začeli to izmenjavo objavljati kot stavek: »Lahko to naredite? Lahko. Ali razumete? Razumem.« In fraza je široko zaokrožila.

Zapisi so bili izbrisani, uporabniki in uporabnice omrežij pa so potem izjavo osvežili in predelali z bolj uporniško vsebino: »Ne morem in ne razumem.«

Na Weibo je bil isto noč popularen ključnik »Hočem svobodo govora«. Ko je bil opažen, so ga umaknili, tiste, ki so ga uporabljali, pa so blokirali.

NOVI KITAJSKI SLOVAR

Med okrepljeno cenzuro glede izbruha koronavirusa se vsak dan cenzurira nove besede. A kitajski uporabniki so že navajeni uporabljati alternativ za »občutljive besede«.

Najbolj običajen primeri je »zf«, kar je okrajšava za kitajsko besedo »vlada«; »jc« pomeni »policija«, »guobao« (nacionalni zaklad) ali podoba pande predstavlja urad za notranjo varnost; »ministrstvo za resnico« (iz romana Georga Orwella *1984*) pa je nadomestna beseda za Propagandni oddelek Komunistične partije.

Da bi lahko dostopili do tujih spletnih strani, ki so na Kitajskem zablokirane (kot Facebook in Twitter), potrebujejo uporabniki VPN, programsko opremo, ki jim da možnost, da »preplezajo preko velikega požarnega zidu«. Ko imajo v mislih VPN, običajno uporabljajo izraza »lestev« (za plezanje) in »vietnamski rezanci pho« (kar v kitajščini zveni kot »plezanje čez zid«).

Zloglasni 4. junij, datum zatrtja na Trgu nebeškega miru in eden najbolj cenzuriranih izrazov na kitajskem spletu, pa postane »35. maj«, »65. april« ali »osem na kvadrat«, če omenimo le nekaj primerov.

LIRIČNA GENIALNOST ALI ZAPRAVLJANJE KREATIVNOSTI?

Pogosto so uporabniki spleta s svojimi zapisi prisiljeni v tako mero kreativnosti, da to meji že na absurd. Na prvi pogled zbega umik zapisa na ZhiHu (to je kitajska verzija ameriške strani Quora z vprašanji in odgovori), v katerem je bilo postavljeno vprašanje, »kako temeljito oprati ozke vratove steklenic«. A kitajska izgovorjava besed »ozek vrat steklenice« je podobna izgovorjavi besed predsednik Ši Džinping – dejstvo, ki cenzorjem ni ušlo.

Podobno so na Weibu takoj odstranili zapis, v katerem se je starš pritožil, da se njegov otrok »slabo uči«. Zakaj? Ker v kitajščini

Foto: Markus Winkler na Unsplash

Vietnamski rezanci pho: omemba te jedi predstavlja VPN – virtual private networks oz. v slovenščini »navidezna zasebna omrežja«, ki lahko prodrejo kitajski veliki požarni zid.

predsednikov priimek pomeni »učenje«. V takih okoliščinah se mora cenzurirati, če nekdo reče »učenje je slabo«.

Kitajski cenzorski sistem je zapleten. Seznam »občutljivih« besed se nenehno spreminja in nikoli se ne objavi javno. Nekatere besede lahko nekateri uporabniki zapišejo, drugi pa ne. Posledično se ljudje vedno cenzurirajo, da bi sistem »prenesli okrog«.

Gre za določeno mero genialnosti, ko uporabniki in uporabnice spleta, med njimi talentirani novinarji, študenti, akademiki in aktivisti, razvijajo hitro razširjajoč se alternativni slovar.

A ta ples brez konca tudi črpa energijo. Nenazadnje tudi zato, ker so, ko jim odstranijo uporabniške račune, prisiljeni vzpostaviti nove ter na novo začeti postopek povezovanja s sledilci.

Ne gre se znebiti občutka, da bi se taki modrost in domišljija bolje uporabili za kaj bolj produktivnega, kot je nenehno bojevanje bitke, da bi te slišali.

SMRTNA KAZEN V 2019

APRILA SMO V AMNESTY KOT VSAKO LETO OBJAVILI LETNE PODATKE O UPORABI SMRTNE KAZNI V SVETU, IN SICER ZA LETO 2019

V tem letu smo zaznali 657 usmrtitev v 20 državah. To predstavlja petodstotno zmanjšanje glede na leto 2018 (ko je bilo najmanj 690 izvršenih smrtnih kazni). Gre za najnižje zabeleženo število zadnjega desetletja.

Številčni podatki ne vključujejo Kitajske, kjer se smrtna kazen izvaja v največjem številu, saj je tam pravi obseg izvrševanja smrtnih kazni še vedno zaupen podatek in državna skrivnost. Število usmrtitev po celem svetu (657) tako ne zajema usmrtitev na Kitajskem, predvideva pa se, da jih je na tisoče.

Največ usmrtitev je bilo v teh petih državah: Kitajska, Iran (najmanj 251), Savdska Arabija (184), Irak (vsaj 100) in Egipt (vsaj 32).

Najpogostejše metode izvršitve smrtne kazni v letu 2019 so bile obglavljanje, smrt z električnim udarom, obešanje, smrtonosna injekcija in ustrelitev.

Smrtni kazni so bile izrečene tudi po sodnih procesih, na katerih ni bilo zagotovljenega poštenega sojenja po mednarodnih standardih. To se je med drugimi dogajalo v Bahrajnu, Bangladešu, na Kitajskem, v Egiptu, Iranu, Iraku, Maleziji, Pakistanu, Savdski Arabiji, Singapurju, Vietnamu in Jemnu.

Podatki kažejo, da je bilo konec leta 2019 v svetu na smrt obsojenih 26.604 ljudi.

V Amnesty nasprotujemo smrtni kazni v vseh okoliščinah brez izjeme. »Smrtna kazen je gnusna in nečloveška kazen. Nobenih verodostojnih dokazov ni, da odvrča kriminal bolj od zapornih kazni. Velika večina držav to priznava in spodbudno je videti, da število usmrtitev po svetu še naprej upada,« je dejala Clare Algar, direktorica za raziskave, zagovorništvo in politiko v Amnesty International.

Več: www.amnesty.si/smrtna-kazen.

MEDGENERACIJSKO DRUŽENJE OB MINEŠTRI V AJDOVŠČINI

NA SREDNJI ŠOLI VENO PILON AJDOVŠČINA ŽE DRUGO LETO DELUJE SKUPINA START THE CHANGE. LANI SMO OB KONCU ŠOLSKEGA LETA ORGANIZIRALI DOBRODELNI KONCERT ŠPIL ZA OKOLJE, LETOS FEBRUARJA PA SMO Z UČENKAMI OSNOVNE ŠOLE DANILA LOKARJA IN ČLANI PROJEKTNEGA UČENJA MLAJŠIH ODRASLIH (PUM-O) V HIŠI MLADIH AJDOVŠČINA ORGANIZIRALI MEDGENERACIJSKO DRUŽENJE Z NASLOVOM *NA POMOČ! NE ZNAMO SKUHATI MINEŠTRE*.

Zbralo se je več kot trideset posameznikov in predstavnikov lokalnih društev. Prišla je tudi skupina iz doma starejših krajanov. Odziva smo bili zelo veseli.

»Za organizacijo dogodka smo se odločili, ker tudi mladi opažamo, da so nekateri starejši bolj ali manj zapostavljeni,« pravi dijakinja Kristina Novak. »Mnogi imajo namreč težave s spominom, spet drugi so gibalno ovirani. Večina ljudi se z njimi ne želi ukvarjati,« dodaja. Mladi iz skupine *Start the Change* smo vsekakor prepričani, da tudi starejši posedujejo znanja, ki jih lahko preko tovrstnih druženj prenašajo na mlajše predstavnike družbe.

Mineštro smo kuhali, ker jo lahko z lahkoto pripravimo iz sestavin, ki zrastejo na domačem vrtu ali njivah in je torej zelo trajnostna jed.

Druženje smo pričeli z interaktivnim kvizom o tem, kaj trajnostni razvoj pravzaprav je. Za najbolj zagrete kuharje sta sledila kuhanje in priprava

Za kviz o trajnostnem razvoju smo oblikovali medgeneracijske skupine (kviz je potekal prek pametnih telefonov in hitro se je izkazalo, da lahko tudi mladi kaj naučijo starejše).

mineštre, ostali pa smo prisluhnili zanimivim zgodbam starejših, skupaj smo zaigrali na kahone in tako naprej. Ob koncu smo postregli mineštro, pripravljeno le iz sestavin, ki jih najdemo v naši neposredni okolici, posladkali pa smo se še s torto.

Koordinatorke projekta Petra Založnik in Staša Benko sta pohvalili samoiniciativnost

dijakov in ostalih, ki so sodelovali pri izvedbi dogodka. Staša Benko je povedala: »Preko sodelovanja v takih projektih mladi poleg zavedanja pomena trajnostnega razvoja pridobijo številne tako imenovane mehke veščine, ki so še kako potrebne za življenje, se jih pa v šoli (še) ne razvija tako načrtno«.

Tadej Kobal,
član skupine mladih *Start the Change* v Ajdovščini

V mladinskem centru smo se vso popoldne družili srednješolci, upokojenci in vsi vmes!

MARIBORSKA SKUPINA MLADIH PRIPRAVLJA DVA FILMČKA

NAŠA MLADINSKA AKTIVISTIČNA SKUPINA, KI V OKVIRU PROJEKTA START THE CHANGE DELUJE NA SREDNJI ŠOLI ZA OBLIKOVANJE MARIBOR, PRIPRAVLJA DVA KRATKA FILMA NA TEMO MIGRACIJ.

Snemanja so izpeljali že v februarju in marcu, rezultate pa boste lahko videli na naših digitalnih kanalih. S prvim filmčkom bodo izpostavili enakost in enakovrednosti ljudi, ne glede na različne identitete in vloge, ki jih igramo v življenju. Drugi kratki film pa bo na temo težkih preprek, s katerimi se srečujejo begunci, tudi otroci.

SPLETNI DOGODKI MLADIH, KI SPREMINJAJO SVET

KORONAVIRUS JE PREKRIŽAL POMLADNE NAČRTE NAŠIH SKUPIN MLADIH, KI SI ZA SPREMEMBE PRIZADEVAJO V OKVIRU IZOBRAŽEVALNEGA PROJEKTA START THE CHANGE.

Maja naj bi organizirali večje javne dogodke, ki jih je bilo treba spremeniti in prestaviti na splet. Člani naših štirih skupin (na Srednji šoli in dijaškem domu Venon Pilon Ajdovščina, Srednji šoli za oblikovanje Maribor (SŠOM), Gimnaziji Vič in Gimnaziji Šiška) kljub temu ostajajo pozitivni in angažirani!

Tadej Kobal (zdaj že študent FDV, kamor je šel z Vena Pilon, sicer pa lansko ime leta na Valu 202), Tamara Kurnik (SŠOM), Kristina Novak (SŠ Venon Pilon) in Vito Tkalčič (Gim. Vič) bodo posneli kratke filme, v katerih bodo povedali, zakaj so »change makers« (povzročitelji sprememb). S svojim zgledom želijo motivirati druge, saj so spremembe nujno potrebne, tako z vidika okolja kot glede humane obravnave migracij.

Njihova sporočila v video obliki bodo od 15. maja objavljena na Instagramu (@StartTheChangeProject in @amnestyslovenija).

Trije drugi - Nina McQuarrie (Gim. Šiška), Kristina Novak (SŠ Venon Pilon) in Vito Tkalčič (Gim. Vič) pa se bodo pridružili mladim iz celotne Evrope, s katerimi bo koordinator projekta Start the Change iz Italije opravil video pogovore, šaljivo poimenovane »videosporočila v steklenici iz karantene.« Tudi iz teh pogovorov bo nastal film, ki ga bomo objavili na naših komunikacijskih kanalih.

START THE CHANGE

CSO-LA/2017/388-169:
a project co-financed by
the European Commission

MEĐNARODNO RAZVOJNO
SODELOVANJE SLOVENIJE
SLOVENIA'S DEVELOPMENT
COOPERATION
Ministrstvo RS za zunanje
zadeve. Vsebine so mnenje
avtorja in ne predstavljajo
uradnega stališča Vlade
Republike Slovenije.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

URAD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA MLADINO

PIŠEM ZA PRAVICE 2019 ZAKLJUČEN A VABLJENI K UKREPANJU – NA SPLETU ALI NA PAPIRJU – ŠE NAPREJ

NA PIŠEM ZA PRAVICE 2019 SMO V SLOVENIJI ZBRALI 17.737 APELOV, PODPISOV POD PETICIJAMI IN SOLIDARNOSTNIH SPOROČIL, OD TEGA 6070 NA ŠOLAH. V SVETU JE BILO ZBRANIH PREKO 6,6 MILIJONA TAKIH »AKCIJ«.

Šolarji so se zavzemali za mlade zagovornice_ke človekovih pravic z vsega sveta: za Yasaman Aryani iz Irana, ki je zaprta, ker se bori za pravico žensk, da se samo odločijo, kako bodo oblečene. Za Marinel Ubaldo iz Filipinov (okoljsko aktivistko), za mlade iz staroselske skupnosti Grassy Narrows v Kanadi (ki se borijo za očiščenje njihovega okolja) ter za Nasuja Abdulaziza iz Nigerije (ki je bil prisilno izseljen).

Na naši spletni strani pa ste poleg peticij za omenjene lahko podpisali še peticijo za Sarahardini in Seána Binderja, ki ju v Grčiji kazensko preganjajo, ker sta reševala življenja beguncev in migrantov na morju. In za Joséja Adriána iz Mehike, ki ga je policija brutalno pretepla. Pa za raziskovalca človekovih pravic Ibrahima Ezz El-Din iz Egipta, ki je bil za 167 dni podvržen prisilnemu izginotju, potem pa smo sredi Pišem za pravice izvedeli, kje je zaprt. Konec novembra so ga prepeljali pred vrhovno državno tožilstvo. Deloval je šibko, izgubil je težo in je tožilcu povedal, da so ga v pridržanju mučili.

Podpisali ste lahko tudi peticijo za Ujgura Yiliyasijianga Rehemana, ki je verjetno v zloglasnem kitajskem taborišču za prevzgojo. Pa za Magaija Matiopa Ngonga, ki je bil pri petnajstih letih v Južnem Sudanu obsojen na smrt, ter za Emila Ostrovka iz Belorusije, ki je bil pri 17 aretiran zaradi manjšega, nenasilnega prekrška, povezanega z mamili, ter obsojen na osem let zapore.

V slovenski Amnesty smo kot naš lokalni »primer« na Pišem za pravice 2019 dodali peticijo Naj bo starost lepa, ki jo lahko, če je še niste, podpišete v okviru te rubrike ali pa na spletu: www.amnesty.si/naj-bo-starost-lepa. Mladi so napisali številna čudovita pisma!

SKRAJŠANA ZAPORNA KAZEN ZA YASAMAN

O delnem olajšanju lahko poročamo glede 24-letne **Yasaman**, ki je zaprta, ker je protestirala proti temu, da morajo ženske v Iranu v javnosti obvezno nositi naglavno ruto. Sprva je bila obsojena na 16 let zapore, od katerih bi jih morala v zaporu preživeti najmanj deset. Po pritožbi je kazen znižana na devet let in sedem mesecev, v zaporu pa bo morala preživeti najmanj pet let in pol ...

Čeprav je **Emil** še vedno zaprt, pa so mu bila v neizmerno oporo pisma solidarnosti, ki jih je prejel z vsega sveta. Na fotografiji ob članku si preberite njegovo izjavo. **José Adrián** je prejel uradno obvestilo, da nima več kazenske kartoteke; z mehiško Komisijo za podporo žrtvam pa bo sklenil dogovor za štipendijo za nadaljevanje šolanja.

UKREPAJTE S PODPISOM AKTUALNIH PETICIJ!

Vse peticije na tej strani lahko podpišete tudi na spletu: www.amnesty.si/pisem-za-pravice. Če te možnosti nimate, pa jih lahko podpišete na obrazcih na teh straneh: povabite k podpisu še druge. **Podpise nam, prosimo, vrnite do konca maja 2020** na: Amnesty International Slovenije, Dunajska cesta 5, 1000 Ljubljana.

V zadnjih mesecih sem dobival sporočila solidarnosti z vsega sveta. Dala so mi ogromno moči in navdih. Ta kampanja me je naučila, da je pomembno, da se borim za svoje pravice. Pokazala mi je, da je moje življenje pomembno in da nisem pozabljen. Številni od mojih sojetnikov so mladi ljudje, ki so v podobnih okoliščinah kot jaz. Prosi me, da z njimi delim sporočila solidarnosti; obdržijo jih kot simbol upanja in poguma. Res lepa hvala!

Emil Ostrowko

**ŠE VEČ DOBRIH NOVIC,
KI JIH AMNESTY DOSEGA
PO VSEM SVETU,
PREBERITE NA:
[www.amnesty.si/
dobre-novice](http://www.amnesty.si/dobre-novice).**

VSE SPODNJE, TRENUTNO AKTUALNE PETICIJE, LAHKO PODPIŠETE TUDI NA www.amnesty.si/pisem-za-pravice.

1. PETICIJA ZA PREDSEDNIKA VLADE: »NAJ BO STAROST LEPA«

Slovenske oblasti pozivamo, naj vsem starejšim zagotovijo dostop do oskrbe in drugih storitev, ki jih potrebujejo, da lahko živijo dostojno in samostojno življenje, ter da se lahko sami odločajo med različnimi možnostmi, ki so jim na voljo. Za to so potrebni: podpora starejšim, da lahko dostojno še naprej živijo v svojih domovih; dovolj ustreznih bivalnih kapacitet za starejše, npr. domov za starejše; sprejem zakona o dolgotrajni oskrbi; kakovostna oskrba in storitve za vse po dostopnih cenah in v lokalnem okolju ter vključenost starejših v sprejemanje odločitev.

Spoštovani predsednik vlade, pozivamo vas k čimprejšnjemu ukrepanju za to, da bo država poskrbela za potrebe in človekove pravice starejših z zagotovitvijo delujočih in ustrezno financiranih javnih sistemov. Vsi starejši morajo imeti enakovreden dostop do storitev v svojem okolju. Za tiste starejše, ki se jim zmanjšujejo psihofizične sposobnosti, je treba zagotoviti ustrezno podporo, da bodo lahko skladno s svojimi željami dostojno še naprej živeli doma. Zgraditi moramo dovolj finančno dostopnih in starejšim prilagojenih stanovanj, na voljo pa mora biti tudi dovolj drugih ustreznih bivalnih kapacitet. Takoj je treba zakonsko urediti sistem dolgotrajne oskrbe v skladu s standardi človekovih pravic in tako, da bo zagotavljal potrebe po zdravstveni in tudi socialni oskrbi. Pri oblikovanju in sprejemanju zakonodaje, praktičnih ukrepov in drugih rešitev, ki jih zadevajo, morajo biti starejši aktivno vključeni. Hvala za čimprejšnje ukrepanje.

IME IN PRIIMEK	PODPIS	E-NASLOV *	Prejemanje Emnesti: označite!*	Informacije o peticiji: označite!*

2. PETICIJA ZA PRAVOSODNO MINISTRSTVO: »JA POMENI JA«

Slovenski kazenski zakonik dejanje posilstva dojema kot kaznivo samo, če so uporabljeni nasilje, grožnje ali prisila. To ni prav: pravosodno ministrstvo pozivamo, naj čim prej pripravi predlog sprememb kazenskega zakonika, da bodo kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost opredeljena v skladu s konceptom privolitve in po modelu »ja pomeni ja«. Privolitev je lahko dana z besedami ali dejanji, dokler te besede in dejanja jasno kažejo dovoljenje in željo sodelovanja v spolnosti.

V nasprotju s pričakovanji, da se bo »vzorna« žrtve posilstva bojevala z napadalcem, je bilo ugotovljeno, da je pogost telesni in psihološki odziv v primeru spolnega napada »zamrznitev«, ko žrtev sploh ni sposobna nasprotovati napadu, pogosta je celo nezmožnost premikanja. Več: www.amnesty.si/posilstvo.

Spoštovani, pozivam vas, da čim prej pripravite predlog sprememb kazenskega zakonika, tako da bo v njem posilstvo opredeljeno na podlagi modela »ja pomeni ja«. S tem boste odpravili sedanjí zastarel model, ki temelji na nasilju, prisili in grožnji in ki pušča na cedilu žrtve tega grozljivega kaznivega dejanja. Hvala za ukrepanje!

IME IN PRIIMEK	PODPIS	E-NASLOV *	Prejemanje Emnesti: označite!*	Informacije o peticiji: označite!*

3. PETICIJA ZDA, NAJ UMAKNEJO OBTOŽBE ZOPER JULIANA ASSANGA

Oblasti v ZDA morajo umakniti obtožbe glede vohunjenja in druge obtožbe zoper Juliana Assanga, ki so povezane z njegovo dejavnostjo objavljanja v okviru delovanja Wikileaks. Nepopustljiv pregon Juliana Assange s strani ameriške vlade zaradi objave razkritih dokumentov, ki so vključevali tudi morebitna vojna hudodelstva, storjena s strani ameriške vojske, predstavlja totalen napad na pravico do svobode izražanja.

Pozovite ameriške oblasti, naj umaknejo obtožbe proti Julianu Assangu, ki izhajajo zgolj iz njegove dejavnosti objavljanja v okviru sodelovanja z Wikileaksom. (Poziv v angleščini: *Mr. Attorney General, I urge US authorities to drop the charges against Julian Assange that stem solely from his publishing activities with Wikileaks.*)

IME IN PRIIMEK	PODPIS	E-NASLOV *	Prejemanje Emnesti: označite!*	Informacije o peticiji: označite!*

* E-naslov potrebujemo le, če želite prejemanje brezplačno e-glasilo Emnesti (pošiljamo nekajkrat mesečno, odjavite se lahko kadarkoli) ali informacije o tem, kaj se dogaja s to akcijo. Označite, kaj od tega (eno ali drugo ali oboje) bi želeli!

HITRE IN MINI AKTIVNOSTI ZA OTROKE

UČENJE ČLOVEKOVIH PRAVIC JE LAHKO ZABAVNO! SPODAJ DVE HITRI AKTIVNOSTI, PRIMERNI ZA (NAJ)MLAJŠE. ŠE VEČ JIH NAJDETE NA SPLETNI STRANI NAŠE ŠOLE ČLOVEKOVIH PRAVIC: SOLA.AMNESTY.SI/KRESNICKA.

Kresnička

Tukaj smo

Ilustracija © A/Rich Cowley

POTREBUJETE

Barvice, flomastre, voščenske, papir ...

KAJ NAREDITE?

Kdo so pomembni ljudje v vaših življenjih?

- Narišite, poiščite fotografije ali fotografirajte ljudi, ki so vam pomembni – vključite pa lahko tudi domače živali in igrače.
- Iz tega naredite kolaž ali »drevo«, na njegove veje pa obesite (nalepite) ustvarjene podobe. Ne pozabite vključiti še sebe!
- Obesite izdelek v svojo sobo ali kak drug primeren prostor.

Veseli bomo, če boste fotografijo ustvarjenega kolaža ali drevesa poslali tudi nam (sola@amnesty.si).

Imamo pravico do družine in prijateljev_prijateljic.

AMNESTY
INTERNATIONAL

Kresnička

Odkrijmo nov planet

Ilustracija © A/Rich Cowley

POTREBUJETE

Poenostavljeno verzijo Konvencije ZN o otrokovih pravicah.

Najdete jo na plakatu, objavljenem na sola.amnesty.si/otrokovepravice.

KAJ NAREDITE?

Na tem planetu ste prvi človek. Planet nima zgodovine in nobenih pravil.

- Poimenujte planet.
- Napišite 5 otrokovih pravic, ki se morajo nujno upoštevati. Zakaj ste izbrali te? Ali želite dodati še nove pravice? Katere?
- Na list papirja narišite svoj planet - okoli njega pa dopišite otrokove pravice, ki ste jih izbrali kot najpomembnejše.

AMNESTY
INTERNATIONAL

